

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 2ας Σεπτεμβρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Ηλεκτρονικές επικοινωνίες – Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2120 – Άρθρο 3 – Πρόσβαση στο ανοικτό διαδίκτυο – Άρθρο 3, παράγραφος 1 – Δικαιώματα των τελικών χρηστών – Άρθρο 3, παράγραφος 2 – Απαγόρευση συμφωνιών και εμπορικών πρακτικών που περιορίζουν την άσκηση των δικαιωμάτων των τελικών χρηστών – Άρθρο 3, παράγραφος 3 – Υποχρέωση ισότιμης και χωρίς διακρίσεις αντιμετώπισης της κίνησης – Δυνατότητα εφαρμογής εύλογων μέτρων διαχείρισης της κίνησης – Πρόσθετη τιμολογιακή επιλογή αποκαλούμενη “μηδενικής χρέωσης” – Περιορισμός της παροχής δικτύου σε άλλη συσκευή (tethering)»

Στην υπόθεση C-5/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Oberlandesgericht Düsseldorf (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Ντίσελντορφ, Γερμανία) με απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Ιανουαρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

**Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände –
Verbraucherzentrale Bundesverband eV**

κατά

Vodafone GmbH,

παρισταμένης της:

Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους N. Wahl (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen και J. Passer, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV, εκπροσωπούμενη από τον T. Rader, Rechtsanwalt,
- η Vodafone GmbH, εκπροσωπούμενη από την D. Herrmann, Rechtsanwältin,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και D. Klebs,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman και M. Noort,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Posch,
- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. Gane, A. Wellman και L. Lițu,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Braun και T. Scharf, καθώς και από την L. Nicolae,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΕ) 2015/2120 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, για τη θέσπιση μέτρων σχετικά με την πρόσβαση στο ανοικτό διαδίκτυο και την τροποποίηση της οδηγίας 2002/22/ΕΚ για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 531/2012 για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών εντός της Ένωσης (ΕΕ 2015, L 310, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV (Ομοσπονδιακής ένωσης των συνδέσμων και των ενώσεων καταναλωτών, στο εξής: Bundesverband) και της Vodafone GmbH, με αντικείμενο τη χρήση εκ μέρους της τελευταίας ορισμένων τυποποιημένων ρητρών στις συμβάσεις της.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 6, 8 και 9 του κανονισμού 2015/2120 αναφέρουν τα ακόλουθα:
«(6) Οι τελικοί χρήστες θα πρέπει να διαθέτουν το δικαίωμα πρόσβασης και διανομής πληροφοριών και περιεχομένου, όπως επίσης και να χρησιμοποιούν και να παρέχουν εφαρμογές και υπηρεσίες άνευ διακρίσεων, μέσω της υπηρεσίας τους πρόσβασης στο διαδίκτυο. [...]

[...]

- (8) Κατά την παροχή υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο, οι πάροχοι των εν λόγω υπηρεσιών θα πρέπει να αντιμετωπίζουν την κίνηση στο διαδίκτυο ισότιμα, χωρίς διακρίσεις, περιορισμούς ή παρεμβάσεις, ανεξάρτητα από τον αποστολέα ή παραλήπτη, το περιεχόμενο, την εφαρμογή ή υπηρεσία ή τον τερματικό εξοπλισμό της. Σύμφωνα με τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου και την παγιωμένη νομολογία, δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο παρόμοιες καταστάσεις, ούτε να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο διαφορετικές καταστάσεις, εκτός αν μια τέτοια αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικά.
- (9) Στόχος της εύλογης διαχείρισης της κίνησης είναι να συμβάλει σε αποτελεσματική χρήση των πόρων του διαδικτύου και σε βέλτιστη χρήση της συνολικής ποιότητας μετάδοσης, ανταποκρινόμενη στις αντικειμενικά διαφορετικές απαιτήσεις της τεχνικής ποιότητας των υπηρεσιών για τις επιμέρους κατηγορίες κίνησης και, ως εκ τούτου, για το περιεχόμενο, τις εφαρμογές και τις υπηρεσίες που μεταδίδονται. Τα εύλογα μέτρα διαχείρισης της κίνησης που εφαρμόζουν οι πάροχοι υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο θα πρέπει να είναι διαφανή, να μην προκαλούν διακρίσεις, να είναι αναλογικά και να μη βασίζονται σε εμπορικά κριτήρια. Η απαίτηση τα μέτρα διαχείρισης της κίνησης να μην προκαλούν διακρίσεις δεν παρεμποδίζει τους παρόχους υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο να εφαρμόζουν, προκειμένου να βελτιστοποιήσουν τη συνολική ποιότητα μετάδοσης, μέτρα διαχείρισης της κίνησης που διαφοροποιούν μεταξύ αντικειμενικά διαφορετικών κατηγοριών κίνησης. Κάθε τέτοια διαφοροποίηση θα πρέπει, προκειμένου να βελτιστοποιεί τη συνολική ποιότητα και εμπειρία του χρήστη, να επιτρέπεται μόνο βάσει αντικειμενικά διαφορετικών απαιτήσεων της τεχνικής ποιότητας των υπηρεσιών (για παράδειγμα, όσον αφορά τον χρόνο αναμονής, τις διακυμάνσεις χρόνου επιστροφής πακέτων, την απώλεια πακέτων και το ζωνικό εύρος) για τις συγκεκριμένες κατηγορίες κίνησης και όχι βάσει εμπορικών κριτηρίων. Τα εν λόγω μέτρα διαφοροποίησης θα πρέπει να είναι αναλογικά σε σχέση με τον σκοπό της βελτιστοποίησης της συνολικής ποιότητας και να μεταχειρίζονται ισότιμα την ισοδύναμη κίνηση. Τα εν λόγω μέτρα δεν θα πρέπει να διατηρούνται πέραν του απαιτούμενου.»
- 4 Το άρθρο 1 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:
- «Ο παρών κανονισμός θεσπίζει κοινούς κανόνες για τη διασφάλιση ισότιμης και μη διακριτικής διαχείρισης της κίνησης κατά την παροχή υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο και των σχετικών δικαιωμάτων των τελικών χρηστών.»
- 5 Το άρθρο 3 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Διασφάλιση πρόσβασης στο ανοικτό διαδίκτυο», ορίζει στις παραγράφους 1 έως 3 τα ακόλουθα:
- «1. Μέσω της υπηρεσίας πρόσβασης στο διαδίκτυο που διαθέτουν, οι τελικοί χρήστες έχουν το δικαίωμα να έχουν πρόσβαση και να διανέμουν πληροφορίες και περιεχόμενο, να χρησιμοποιούν και να παρέχουν εφαρμογές και υπηρεσίες και να χρησιμοποιούν τερματικό εξοπλισμό της επιλογής τους, ανεξαρτήτως του τύπου του τελικού χρήστη ή του παρόχου ή του τύπου, της προέλευσης ή του προορισμού της πληροφορίας, του περιεχομένου, της εφαρμογής ή της υπηρεσίας.
- [...]
2. Οι συμφωνίες μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο και των τελικών χρηστών σχετικά με τις εμπορικές και τεχνικές προϋποθέσεις και τα χαρακτηριστικά των

υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο, όπως η τιμή, ο όγκος των δεδομένων ή η ταχύτητα, καθώς και οποιοσδήποτε εμπορικές πρακτικές των παρόχων υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο, δεν περιορίζουν την άσκηση των δικαιωμάτων των τελικών χρηστών όπως προσδιορίζονται στην παράγραφο 1.

3. Οι πάροχοι υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο, όταν παρέχουν υπηρεσίες πρόσβασης στο διαδίκτυο, αντιμετωπίζουν ισότιμα κάθε κίνηση, χωρίς αποκλεισμούς, περιορισμούς ή παρεμβάσεις και ανεξαρτήτως του αποστολέα και του παραλήπτη, του περιεχομένου στο οποίο έχει γίνει πρόσβαση ή του διανεμηθέντος περιεχομένου, των χρησιμοποιούμενων ή παρεχόμενων εφαρμογών ή υπηρεσιών ή του χρησιμοποιούμενου τερματικού εξοπλισμού.

Το πρώτο εδάφιο δεν εμποδίζει τους παρόχους υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο από το να εφαρμόζουν εύλογα μέτρα διαχείρισης της κίνησης. Για να θεωρηθούν εύλογα, τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι διαφανή και αναλογικά, να μην εισάγουν διακρίσεις και να μη βασίζονται σε εμπορικά κριτήρια, αλλά σε αντικειμενικά διαφορετικές απαιτήσεις τεχνικής ποιότητας των υπηρεσιών για συγκεκριμένες κατηγορίες κίνησης. Τα εν λόγω μέτρα δεν παρακολουθούν το συγκεκριμένο περιεχόμενο και δεν διατηρούνται πέραν του απαιτούμενου.

Οι πάροχοι υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο δεν εφαρμόζουν μέτρα διαχείρισης της κίνησης που υπερβαίνουν αυτά που ορίζονται στο δεύτερο εδάφιο και, κυρίως, δεν παρεμποδίζουν, επιβραδύνουν, αλλοιώνουν, περιορίζουν, εισάγουν παρεμβολές, υποβαθμίζουν ή επιβάλλουν διακρίσεις έναντι συγκεκριμένου περιεχομένου, εφαρμογών ή υπηρεσιών ή συγκεκριμένων κατηγοριών αυτών, εκτός αν αυτό είναι αναγκαίο και μόνο για όσο διάστημα είναι αναγκαίο, ούτως ώστε:

- α) να συμμορφωθούν με τις ενωσιακές νομοθετικές πράξεις ή την εθνική νομοθεσία που συμμορφώνεται με το ενωσιακό δίκαιο, στην οποία υπάγεται ο πάροχος υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο, ή με τα μέτρα που συμμορφώνονται με το ενωσιακό δίκαιο [και θέτουν] σε εφαρμογή τις εν λόγω ενωσιακές νομοθετικές πράξεις ή εθνική νομοθεσία, μεταξύ άλλων και με τις αποφάσεις δικαστηρίων ή δημόσιων αρχών που διαθέτουν τις σχετικές αρμοδιότητες·
- β) να διασφαλίσουν την ακεραιότητα και την ασφάλεια του δικτύου, των υπηρεσιών που παρέχονται μέσω του εν λόγω δικτύου και του τερματικού εξοπλισμού των τελικών χρηστών·
- γ) να προλάβουν την εμφάνιση εμποδίων λόγω συμφόρησης του δικτύου και να αμβλύνουν τις επιπτώσεις από τυχόν εξαιρετική ή προσωρινή συμφόρηση του δικτύου, υπό την προϋπόθεση ότι ανάλογες κατηγορίες κίνησης αντιμετωπίζονται ισότιμα.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 6 Η Bundesverband είναι ομοσπονδία που συγκεντρώνει τις δεκαέξι οργανώσεις προστασίας των καταναλωτών των ομόσπονδων κρατών, καθώς και άλλες οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών στη Γερμανία.
- 7 Η Vodafone είναι επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών. Προτείνει στους πελάτες της, ως συμπλήρωμα του βασικού πακέτου, δωρεάν τιμολογιακές επιλογές αποκαλούμενες «μηδενικής χρέωσης» υπό την ονομασία «Vodafone Pass» («Video Pass», «Music Pass», «Chat Pass» και «Social Pass»). Με τις εν λόγω τιμολογιακές

επιλογές καθίσταται δυνατή η χρήση υπηρεσιών που παρέχονται από επιχειρήσεις συνεργαζόμενες με τη Vodafone, χωρίς ο όγκος δεδομένων που αναλώνεται με τη χρήση των υπηρεσιών αυτών να αφαιρείται από τον συμπεριλαμβανόμενο στο βασικό πακέτο όγκο δεδομένων. Ωστόσο, η προβλεπόμενη μείωση της ταχύτητας μετάδοσης μετά την ανάλωση του συμπεριλαμβανομένου στο βασικό πακέτο όγκου δεδομένων εφαρμόζεται επίσης και για τη χρήση των υπηρεσιών των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων. Η πρώτη τιμολογιακή επιλογή που διαλέγει ο πελάτης περιλαμβάνεται ήδη στο βασικό πακέτο και οι πελάτες μπορούν να προσθέσουν περαιτέρω τιμολογιακές επιλογές έναντι καταβολής επιπλέον ποσού.

- 8 Για τις εν λόγω τιμολογιακές επιλογές, οι γενικοί συμβατικοί όροι περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ακόλουθη τυποποιημένη ρήτρα: «Όταν εφαρμόζεται πρακτική παροχής δικτύου σε άλλη συσκευή (tethering) (σημείο ασύρματης πρόσβασης ή “hotspot”) [...] η κατανάλωση δεδομένων προσμετράται στον όγκο δεδομένων που περιλαμβάνονται στο πακέτο.»
- 9 Η Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen (Ομοσπονδιακή υπηρεσία δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, τηλεπικοινωνιών, ταχυδρομείου και σιδηροδρόμων, Γερμανία) (στο εξής: Bundesnetzagentur), ενεργούσα ως ελεγκτική αρχή, έθεσε τέρμα σε διαδικασία σχετικά με τη νομιμότητα της ως άνω ρήτρας.
- 10 Η Bundesverband άσκησε αγωγή ενώπιον του Landgericht Düsseldorf (πρωτοδικείου Ντίσελντορφ, Γερμανία), με αίτημα να απαγορευθεί η χρήση της προμνησθείσας ρήτρας. Το δικαστήριο αυτό, αφού άκουσε την Bundesnetzagentur, απέρριψε την αγωγή με το σκεπτικό ότι η πρακτική παροχής δικτύου σε άλλη συσκευή (στο εξής: tethering) δεν αποκλειόταν συμβατικώς και εξακολουθούσε, επιπλέον, να είναι τεχνικώς δυνατή.
- 11 Κατόπιν της άσκησης έφεσης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Oberlandesgericht Düsseldorf (ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου Ντίσελντορφ, Γερμανία), το τελευταίο διερωτάται ως προς το κύρος της εν λόγω ρήτρας υπό το πρίσμα του άρθρου 3, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 2015/2120.
- 12 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Oberlandesgericht Düsseldorf (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Ντίσελντορφ), κρίνοντας ότι για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης είναι αναγκαία η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
  - «1) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2015/2120 την έννοια ότι το δικαίωμα των τελικών χρηστών να χρησιμοποιούν τερματικό εξοπλισμό της επιλογής τους μέσω της υπηρεσίας πρόσβασης τους στο διαδίκτυο περιλαμβάνει επίσης το δικαίωμα να χρησιμοποιούν, μέσω τερματικού εξοπλισμού (παραδείγματος χάρη έξυπνου τηλεφώνου ή ταμπλέτας) συνδεδεμένου απευθείας με τη διεπαφή του δημόσιου δικτύου τηλεπικοινωνιών, την υπηρεσία πρόσβασης στο διαδίκτυο και με άλλο τερματικό εξοπλισμό (άλλη ταμπλέτα ή έξυπνο τηλέφωνο) (tethering);
  - 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα:

Έχει το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, του εν λόγω κανονισμού την έννοια ότι υφίσταται ανεπίτρεπτος περιορισμός του δικαιώματος των τελικών χρηστών να επιλέγουν τερματικό εξοπλισμό, όταν το tethering δεν απαγορεύεται εκ συμβάσεως ούτε περιορίζεται με τεχνικές μεθόδους, ωστόσο, βάσει συμβατικής συμφωνίας, ο όγκος δεδομένων που χρησιμοποιείται

μέσω tethering, σε αντίθεση με τον όγκο δεδομένων που χρησιμοποιείται χωρίς tethering, δεν καλύπτεται από προσφορά μηδενικής χρέωσης (zero-rating), αλλά συνυπολογίζεται στον βασικό όγκο δεδομένων και, σε περίπτωση υπέρβασης, χρεώνεται χωριστά;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 13 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3 του κανονισμού 2015/2120 έχει την έννοια ότι ο περιορισμός της εκ μέρους των τελικών χρηστών παροχής δικτύου σε άλλη συσκευή (tethering), λόγω της ενεργοποίησης τιμολογιακής επιλογής αποκαλούμενης «μηδενικής χρέωσης», είναι ασύμβατος προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου αυτού.
- 14 Προκαταρκτικώς, διευκρινίζεται ότι η αποκαλούμενη «μηδενικής χρέωσης» τιμολογιακή επιλογή είναι εμπορική πρακτική με την οποία ο πάροχος υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο εφαρμόζει «μηδενική χρέωση» ή ευνοϊκότερη χρέωση στο σύνολο ή σε ένα μέρος της κίνησης δεδομένων που συνδέεται με μια εφαρμογή ή μια κατηγορία συγκεκριμένων εφαρμογών που προτείνονται από συνεργαζόμενες επιχειρήσεις του εν λόγω παρόχου υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο. Επομένως, τα δεδομένα αυτά δεν αφαιρούνται από τον όγκο δεδομένων που αγοράζεται στο πλαίσιο του βασικού πακέτου. Μια τέτοια επιλογή, η οποία προτείνεται στο πλαίσιο περιορισμένων προγραμμάτων, παρέχει συνακόλουθα στους παρόχους υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο τη δυνατότητα να ενισχύσουν την ελκυστικότητα της προσφοράς τους.
- 15 Επομένως, τα υποβληθέντα στο Δικαστήριο ερωτήματα, που τίθενται για να παρασχεθεί στο αιτούν η δυνατότητα να αποφανθεί επί της νομιμότητας των όρων χρήσεως της τιμολογιακής επιλογής που αποκαλείται «μηδενικής χρέωσης», στηρίζονται στην παραδοχή ότι μια τέτοια τιμολογιακή επιλογή θα ήταν αυτή καθαυτήν συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως με το άρθρο 3 του κανονισμού 2015/2120, με το οποίο ο νομοθέτης είχε την πρόθεση να καθιερώσει τις αρχές του ανοιχτού διαδικτύου και της ουδετερότητας του διαδικτύου.
- 16 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2015/2120, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 6 του κανονισμού, προβλέπει το δικαίωμα των τελικών χρηστών όχι μόνο στην πρόσβαση σε πληροφορίες και σε περιεχόμενο, στη χρήση εφαρμογών και υπηρεσιών και στη διανομή πληροφοριών και περιεχομένου, αλλά και στην παροχή εφαρμογών και υπηρεσιών.
- 17 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 2015/2120, αφενός, οι συμφωνίες μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο και των τελικών χρηστών και, αφετέρου, οι εμπορικές πρακτικές που εφαρμόζουν οι πάροχοι αυτοί δεν πρέπει να περιορίζουν την άσκηση των δικαιωμάτων των τελικών χρηστών, όπως αυτά προσδιορίζονται στην παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου.
- 18 Το δε άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/2120 προβλέπει κατ' αρχάς, στο πρώτο εδάφιο, ότι οι πάροχοι υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο αντιμετωπίζουν κάθε κίνηση ισότιμα και χωρίς διακρίσεις, περιορισμούς ή παρεμβάσεις, ανεξαρτήτως, μεταξύ άλλων, των χρησιμοποιούμενων ή εφαρμογών ή υπηρεσιών.
- 19 Το άρθρο 3, παράγραφος 3, ορίζει στη συνέχεια, στο δεύτερο εδάφιο, ότι το πρώτο εδάφιο δεν εμποδίζει τους παρόχους υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο να εφαρμόζουν εύλογα μέτρα διαχείρισης της κίνησης, διευκρινίζοντας ότι, για να θεωρηθούν εύλογα, τα μέτρα αυτά πρέπει, πρώτον, να είναι διαφανή, αναλογικά και να μην εισάγουν διακρίσεις, δεύτερον, να μη

- βασίζονται σε εμπορικά κριτήρια, αλλά σε αντικειμενικές τεχνικές διαφορές μεταξύ συγκεκριμένων κατηγοριών κίνησης, και, τρίτον, να μην αφορούν την παρακολούθηση του περιεχομένου και να μη διατηρούνται πέραν του απαιτούμενου χρόνου.
- 20 Τέλος, στο τρίτο εδάφιο, το άρθρο 3, παράγραφος 3, προβλέπει ότι οι πάροχοι υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο δεν πρέπει να εφαρμόζουν μέτρα διαχείρισης της κίνησης τα οποία να υπερβαίνουν αυτά που ορίζονται στο δεύτερο εδάφιο και, κυρίως, ότι δεν πρέπει να παρεμποδίζουν, να επιβραδύνουν, να αλλοιώνουν, να περιορίζουν, να εισάγουν παρεμβολές, να υποβαθμίζουν ή να επιβάλλουν διακρίσεις έναντι συγκεκριμένων εφαρμογών ή υπηρεσιών ή συγκεκριμένων κατηγοριών αυτών, εκτός αν αυτό είναι αναγκαίο, για ορισμένο διάστημα, είτε προκειμένου να συμμορφωθούν με ενωσιακές νομοθετικές πράξεις, με εθνική νομοθεσία σύμφωνη με το ενωσιακό δίκαιο ή με μέτρα που θέτουν σε εφαρμογή τις εν λόγω ενωσιακές νομοθετικές πράξεις ή την εν λόγω εθνική νομοθεσία, είτε προκειμένου να διασφαλίσουν την ακεραιότητα και την ασφάλεια του δικτύου, των υπηρεσιών που παρέχονται μέσω του εν λόγω δικτύου, καθώς και του τερματικού εξοπλισμού των τελικών χρηστών, είτε προκειμένου να προλάβουν την εμφάνιση εμποδίων λόγω συμφόρησης του δικτύου ή να αμβλύνουν τις επιπτώσεις της.
  - 21 Οι ως άνω διατάξεις αποσκοπούν, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 του κανονισμού 2015/2120, στη διασφάλιση ισότιμης και χωρίς διακρίσεις μεταχείρισης της κίνησης κατά την παροχή υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο, καθώς και στη διασφάλιση των σχετικών δικαιωμάτων των τελικών χρηστών (πρβλ. απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2020, Telenor Magyarország, C-807/18 και C-39/19, EU:C:2020:708, σκέψεις 23 έως 27).
  - 22 Πρώτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι, όταν η συμπεριφορά παρόχου υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο είναι ασύμβατη προς το άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/2120, είναι δυνατόν να μην εξετασθεί αν η συμπεριφορά αυτή συνάδει προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 3, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού (πρβλ. απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2020, Telenor Magyarország, C-807/18 και C-39/19, EU:C:2020:708, σκέψη 28).
  - 23 Κατά συνέπεια, η παράβαση της υποχρέωσης ισότιμης μεταχείρισης της κίνησης του συνόλου των δεδομένων δεν μπορεί να δικαιολογηθεί βάσει της αρχής της συμβατικής ελευθερίας που αναγνωρίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού.
  - 24 Δεύτερον, το Δικαστήριο έχει επίσης υπογραμμίσει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/2120 αποκλείει οποιοδήποτε μέτρο που δεν συμμορφώνεται προς την υποχρέωση ισότιμης μεταχείρισης της κίνησης, εφόσον το μέτρο αυτό στηρίζεται σε εμπορικά κριτήρια.
  - 25 Κατ' αρχάς, παρατηρείται ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 18 της παρούσας απόφασης, το πρώτο εδάφιο του άρθρου 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/2120, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 8 του ίδιου κανονισμού, επιβάλλει στους παρόχους υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο γενική υποχρέωση ισότιμης μεταχείρισης της κίνησης, άνευ διακρίσεων, περιορισμών ή παρεμβάσεων, από την οποία δεν χωρεί σε καμία περίπτωση παρέκκλιση μέσω εμπορικών πρακτικών που εφαρμόζουν οι εν λόγω πάροχοι ή μέσω συμφωνιών που οι τελευταίοι συνάπτουν με τους τελικούς χρήστες (απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2020, Telenor Magyarország, C-807/18 και C-39/19, EU:C:2020:708, σκέψη 47).

- 26 Περαιτέρω, από το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/2120, καθώς και από την αιτιολογική σκέψη 9 του εν λόγω κανονισμού, υπό το πρίσμα της οποίας πρέπει να ερμηνευθεί το εδάφιο αυτό, προκύπτει ότι οι πάροχοι υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο, μολονότι οφείλουν να τηρούν τη γενική αυτή υποχρέωση, διατηρούν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν εύλογα μέτρα διαχείρισης της κίνησης. Εντούτοις, η δυνατότητα αυτή εξαρτάται από την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, τα μέτρα αυτά να βασίζονται σε «αντικειμενικά διαφορετικές απαιτήσεις τεχνικής ποιότητας των υπηρεσιών για συγκεκριμένες κατηγορίες κίνησης» και όχι σε «εμπορικά κριτήρια». Ειδικότερα, πρέπει να θεωρείται ότι βασίζεται σε τέτοια «εμπορικά κριτήρια» κάθε μέτρο παρόχου υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο έναντι κάθε τελικού χρήστη το οποίο έχει ως αποτέλεσμα, χωρίς να βασίζεται σε τέτοιες αντικειμενικά διαφορετικές απαιτήσεις, να μην αντιμετωπίζονται ισότιμα και χωρίς διακρίσεις το περιεχόμενο, οι εφαρμογές ή οι υπηρεσίες που προτείνουν οι διάφοροι πάροχοι περιεχομένου, εφαρμογών ή υπηρεσιών (απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2020, Telenor Magyarország, C-807/18 και C-39/19, EU:C:2020:708, σκέψη 48).
- 27 Πάντως, μια αποκαλούμενη «μηδενικής χρέωσης» τιμολογιακή επιλογή, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, προβαίνει, βάσει εμπορικών κριτηρίων, σε διάκριση στο πλαίσιο της κίνησης στο διαδίκτυο με το να μην αφαιρεί από το βασικό πακέτο την κίνηση δεδομένων προς συνεργαζόμενες εφαρμογές. Κατά συνέπεια, μια τέτοια εμπορική πρακτική δεν είναι σύμφωνη προς τη γενική υποχρέωση ισότιμης μεταχείρισης της κίνησης, άνευ διακρίσεων ή παρεμβάσεων, την οποία επιβάλλει το άρθρο 3, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2015/2120.
- 28 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η παράβαση αυτή, η οποία απορρέει από την ίδια τη φύση μιας τέτοιας τιμολογιακής επιλογής λόγω του κινήτρου που αυτή δημιουργεί, συνεχίζει να υφίσταται, ανεξαρτήτως της ενδεχόμενης δυνατότητας να διατηρηθεί ή μη η ελεύθερη πρόσβαση στο περιεχόμενο που παρέχουν οι συνεργαζόμενες επιχειρήσεις του φορέα παροχής πρόσβασης στο διαδίκτυο, μετά την εξάντληση του βασικού πακέτου.
- 29 Εξάλλου, μικρή σημασία έχει το αν μια τέτοια επιλογή εμπίπτει σε συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 2015/2120, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 23 της παρούσας απόφασης, ή αν αποσκοπεί να ικανοποιήσει πραγματική ζήτηση εκ μέρους του πελάτη ή του παρόχου περιεχομένου.
- 30 Τέλος, οι εξαιρέσεις που προβλέπονται για τα μέτρα διαχείρισης δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη διότι, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2015/2120, τέτοια μέτρα δεν μπορούν να στηρίζονται σε εμπορικές στρατηγικές του φορέα παροχής πρόσβασης στο διαδίκτυο.
- 31 Από τις πληροφορίες που διαβιβάστηκαν από το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι ο περιορισμός του tethering, τον οποίο αφορά το σύνολο των υποβληθέντων από το αιτούν δικαστήριο ερωτημάτων, έχει εφαρμογή μόνο λόγω της ενεργοποίησης της τιμολογιακής επιλογής που αποκαλείται «μηδενικής χρέωσης».
- 32 Εφόσον όμως μια τέτοια τιμολογιακή επιλογή είναι αντίθετη προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/2120, η αντίθεση αυτή παραμένει, ανεξαρτήτως της μορφής ή της φύσης των όρων χρήσεως των προτεινόμενων τιμολογιακών επιλογών, όπως είναι, στη διαφορά της κύριας δίκης, ο περιορισμός του tethering.

- 33 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3 του κανονισμού 2015/2120 έχει την έννοια ότι περιορισμός της παροχής δικτύου σε άλλη συσκευή (tethering), λόγω της ενεργοποίησης τιμολογιακής επιλογής αποκαλούμενης «μηδενικής χρέωσης», είναι ασύμβατος προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την παράγραφο 3 του άρθρου αυτού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 34 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόδισης που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/2120 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, για τη θέσπιση μέτρων σχετικά με την πρόσβαση στο ανοικτό διαδίκτυο και την τροποποίηση της οδηγίας 2002/22/ΕΚ για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 531/2012, για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών εντός της Ένωσης, έχει την έννοια ότι περιορισμός της παροχής δικτύου σε άλλη συσκευή (tethering), λόγω της ενεργοποίησης τιμολογιακής επιλογής αποκαλούμενης «μηδενικής χρέωσης», είναι ασύμβατος προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την παράγραφο 3 του άρθρου αυτού.

(υπογραφές)